

při čemž byla cena splatnou do třiceti dnů po obdržení zboží. Koupě, k níž došlo i mezi povinnou stranou a poddlužníkem, jest smlouvou vzájemnou, zakládající nároky a závazky obou stran, jež jest plniti, není-li nic jiného ujednáno, ráz na ráz. Z kupní smlouvy vyplýval podle § 1062 obč. zák. pro prodatele (povinnou stranu) nárok na kupní cenu, který byl ovšem závislým na tom, že i prodatel splnil povinnosti v § 1061 obč. zák. mu uložené. Byl tudíž nárok prodatele na kupní cenu závislý na jeho vzájemném plnění. Podle § 294 ex. ř. jsou zabavitelné peněžité pohledávky všeho druhu, i pohledávky závislé na výmince, vázané lhůtou a takové, jejichž uplatňování jest závislým na vzájemném plnění (komentář Neumannův k § 294 ex. ř. str. 916). Podle toho lze zabaviti kupní cenu, ujednanou kupní smlouvou, třebaž dosud nebylo plněno se strany prodatele, neboť jde o nárok zabavitelný, jehož uplatnění závisí na vzájemném plnění. Nejde tu, jak se dovolání mylně domnívá, o nárok, jaký má na mysli Neumannův komentář ve výroku, jež žalobkyně z něho cituje, neboť tu je míněn nárok, vznikající teprve dlužníkovým plněním (na př. při smlouvě námezdní). Žalovaná mohla tedy v lednu 1927 podle usnesení ze dne 21. ledna 1927 zabaviti pohledávku povinné strany na kupní ceně za poddlužníkem, ujednanou již kupní smlouvou uzavřenou v prosinci 1926, třebaž dodávka zboží nastala později, až dne 7. dubna 1927. Nemá proto námitka žalobkyně uvedená pod b) v zákoně opory.

Čís. 9198.

Jest právním zájmem na brzkém určení (§ 228 c. ř. s.) neplatnosti smíru, hrozí-li žalovaný exekucí ze smíru, jež žalobce považuje za nicotný a právně nezávazný.

Za »donucení zvláštními okolnostmi k uveřejnění« ve smyslu § 489 tr. zák. nelze pokládati, že se kdo chtěl uveřejněním pouze vyhnouti vlastnímu stíhání pro urážku na cti.

Neslušným jest nejen jednání, jehož předmět nebo obsah se přiči dobrým mravům, nýbrž i takové, jehož důvod a účel se nesnáší s dobrými mravy.

(Rozh. ze dne 21. září 1929, Rv II 275/28.)

Žalobce učinil o žalovaném výroky, pro něž žalovaný na něho podal žalobu pro urážku na cti. Při hlavním přelíčení učinil žalobce čestné prohlášení, že urážlivé výroky byly bezpodstatné. Čestné prohlášení bylo velmi obsáhlé, jeho vývody týkaly se najmě života soukromého a rodinného a žalobce se v něm zavázal též uvést jeho obsah ve všeobecnou známost v obcích G., T. a Sch. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se žalobce, by bylo uznáno právem, že čestné žalobcovo prohlášení jest nicotné (neplatné), pokud jest v něm obsažen závazek žalobcův uvést obsah prohlášení ve všeobecnou známost v obcích G., T. a Sch. Žalobu

opodstatňoval mimo jiné tím, že by mu neprospělo, kdyby se odvolával jen na to, že uveřejnil zprávy, jež mu byly dány žalovaným na vysvětlenou, ježto by byl podle zákona jako rozšiřovatel takových zpráv bezprostředně zodpovědným a musel by očekávati trestní odsouzení, ano ve vývodech, jež by bylo uveřejniti, jde z větší části o skutečnosti života soukromého a rodinného. *Procesní soud první stolice* žalobu zamítl mimo jiné i proto, že neshledal podmínek určovací žaloby. *Odvolací soud* vyhověl odvolání potud, že prohlásil smír neplatným ohledně povinnosti žalobcovy uvésti ve všeobecnou známost některé statě smíru. Ohledně přípustnosti určovací žaloby uvedl v *důvodech*: Žalobce napadá právem stanovisko prvního soudu, že žalobní žádání o určení jest pochybené, ježto zjištění platnosti nebo neplatnosti ustanovení listiny, zde čestného prohlášení, podepsaného stranami u soudu, nemůže býti předmětem určovací žaloby podle § 228 c. ř. s. Žalobce závázal se v trestní věci smírem při hlavním přelíčení, že uveřejní čestné prohlášení obsahu uvedeného v odstavci I až III způsobem uvedeným v odstavci III. Byv vyzván dopisem zástupce žalovaného, by splnil tento závazek pod důhonem práva, stojí žalobce v žalobě, o niž tu jde, na stanovisku, že závazek jest neplatným podle § 879 obč. zák., přiče se dobrým mravům. Uplatňuje tudíž nicotnost smíru pokud se týče závazku jím převzatého, tudíž nicotnost práv, jež žalovaný z tohoto smíru pro sebe vyvozuje. Zájem na bezodkladném zjištění této povinnosti jest v tom, že žalobci jinak hrozí exekuce podle § 354 ex. ř. se všemi škodlivými následky exekuce. Stanovisko žalované, že žaloba jest již proto nepřijatelná, že jest žalobce dostatečně chráněn výsledkem podle § 358 ex. ř., nelze sdíleti. Účelem tohoto výsledku není, dáti dlužníku příležitost, by vznesl námitky proti vykonatelnému nároku, ježto tyto námitky mohou podle § 35, druhý odstavec, ex. ř. býti uplatněny jen žalobou, a to žalobou podle § 35 nebo § 39 čís. 5 ex. ř. (Neumann: Exekuční řád při § 358). Před povolením exekuce lze však nicotnost exekučního titulu za předpokladů určovací žaloby uplatňovati jen touto žalobou (sr. Nowak n. ř. čís. 1386).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolatel neprávem uplatňuje dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci. Při určení nicotnosti smíru, jímž žalobce převzal určité plnění, nejde jen o určení pouhé skutečnosti, nýbrž o určení právní nezávaznosti smíru, tedy o neexistenci práva žalovaného a jemu odpovídající povinnosti žalobcovy. Žaloba je tedy zápornou žalobou určovací. Sám zákon zná takové žaloby, na př. v §§ 35, 36, 39 čís. 5, 232 ex. ř. a v čl. XXIX a XXX uvoz. zák. k exekučnímu řádu. Právní zájem na brzkém určení odůvodnil správně již odvolací soud. Nejde jen o hospodářský zájem žalobce, an mu žalovaný hrozí exekucí ze smíru, který žalobce považuje za nicotný a právně nezávažný a prohlášení nicotnosti

domáhá se z důvodu, že neuznává právo žalovaného. Rovněž právem pokládá odvolací soud ustanovení smíru uvedená ve výroku jeho rozsudku za neplatná podle § 879 obč. zák. Odvolací soud dovozuje neplatnost těchto ustanovení z neslušnosti, poněvadž by uveřejnění určitých odstavců prohlášení žalobce mohlo mít v zápětí jeho soudní stíhání, protože se jím mají veřejně oznámiti po případě urážlivé skutečnosti ze života soukromého nebo rodinného, týkající se třetích osob. V převzetí závazku, uveřejnění takové skutečnosti, spočívala by však nejen neslušnost, nýbrž dokonce převzetí závazku právem zakázaného, pokud ovšem by v uveřejnění spočíval čin trestný a uveřejnění to tedy se nestalo za podmínek §§ 489 a 490 tr. zák., kdy jest trestnost urážky vyloučena, totiž, když urážející byl zvláštními okolnostmi k uveřejnění donucen. Ale za takové donucení nelze pokládati, že se žalobce chtěl uveřejněním vyhnouti jen vlastnímu stíhání pro urážku na cti. Takovým způsobem nelze ospravedlniti, by urážlivým prohlášením byla napadena čest třetích osob, tedy by kalumnie zůstávala beztrestnou proto, že se k ní zavázal někdo z důvodu, by sám pro vlastní jím pronesené urážky ušel trestu. Pokud tedy v prohlášení žalobcově, jež mělo býti uveřejněno, by se napadala čest cizí, třeba se dělo uveřejnění pravdivých skutečností, ale bez donucení zvláštními okolnostmi, bylo by prohlášení to nezávazným proto, že měl jím býti vykonán čin trestný, tedy čin zakázaný zákonem. K zakázanosti by ovšem nestačila pouhá možnost žaloby pro urážku na cti, kdyby nebyla opodstatněna. Ale není ani potřeba rozbírat, zda jest správný názor odvolacího soudu, že výroky v rozsudku odvolacího soudu uvedené jsou urážlivé a trestné a zda tento jejich ráz dovolatel po právní stránce právem napadá, a dále, zda se tato výtku týká celého obsahu třetího odstavce onoho prohlášení. I bez takového předpokladu jde o smír přičící se slušnosti. Na žalobci bylo žádáno, aby za účelem smytí urážek jím pronesených (že žalovaný je otcem nemanželského dítěte Antonie K-ové, že se k vůli němu zastřelil jeden továrník, protože ho žalovaný nepodporoval, že žalovaný nemá sluchu pro místní potřeby, že jeho chování k bratru je nelaskavé a nepěkné), veřejně prohlásil v několika obcích na vysvětlenou, že vzal na vědomí a že mu byla přesvědčivě prokázána řada skutečností ze soukromého života žalovaného, které opodstatňují odvolání urážek. Ale z přednesu obou stran plyne, že žalobci přesvědčivý důkaz o těchto skutečnostech žalovaným podán nebyl. Prostě mu bylo předloženo znění obšírného prohlášení, by si je přečetl a podepsal, má-li ujíti potrestání pro urážku na cti. Žalobce měl tedy proti pravdě veřejně prohlásiti, že mu byla řada skutečností přesvědčivě prokázána, ač to pravda nebylo a ač se o pravdivosti obsahu prohlášení ani v krátké lhůtě dané mu k pročetení ani přesvědčení nemohl. Za těchto okolností je převzetí závazku žalovaného neslušné. Zákon pokládá za neslušné nejen jednání, jehož předmět neb obsah se přičí dobrým mravům, ale i takové, jehož důvod a účel s dobrými mravy se nesnáší (Zpráva just. kom. str. 339), uloženo-li totiž něco za povinnost, co podle slušnosti za ni uloženo býti nemělo vzhledem k okolnostem případu. Podle toho přičí se slušnosti odst. 3 sporného prohlášení proto, že žalobce měl

prohlásiti nepravdu v tom směru, že mu byla pravdivost skutečností předsvědčivě prokázána.

Čís. 9199.

Předpisem stanov, že se proti akciové společnosti pokládá za akcionáře jen ten, kdo jest zapsán v knize akcionářů jako vlastník akcie, není zabráněno, by jednotlivé majetkoprávní nároky, obzvláště nárok na dividendu, nebyly postoupeny třetí osobě a jí uplatňovány.

(Rozh. ze dne 21. září 1929, Rv II 24/29.)

Žalobce domáhal se na žalovaném z důvodu obohacení vyplacení dividendy na akcie, tvrdě k nim vlastnické právo. *Procesní soud první stolice* žalobu zamítl, *odvolací soud* uznal podle žaloby.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Spornou zůstala jen otázka, zda žalobci přísluší i nárok na dividendu na akcie čís. 970 a 971 rolnického akciového cukrovaru ve V. Dovolatel již nenapadá úsudek soudů nižších stolic, že žalobce nabyl těchto akcií dědictvím, pokud se týče darováním od své matky a od svých sester, trváje na námitce, že žalobce proto není vlastníkem akcií, že jejich převod na něho nebyl proveden podle stanov, a že mu nárok na dividendu nepřísluší také z toho důvodu, že dal sporné akcie do zástavy své sestřenici Ludmile S-ové. Jest přisvědčiti dovolateli, že se převod akcií na žalobce nestal za podmínek § 8 až 15 stanov, avšak těmito předpisy jest omezen jen převod akciového práva jako takového, převod členství v akciové společnosti. Proti ní pokládá se za akcionáře jen ten, kdo jest v knize akcionářů jako vlastník akcie zapsán. Řečenými předpisy není však nijak zabráněno, by jednotlivé majetkoprávní nároky, obzvláště nárok na dividendu nebyl postoupen třetí osobě a jí uplatňován, ačkoliv v knize akcionářů není zapsána (srovnej Staub Kommentar § 222 pozn. 3). Jen o tento nárok na dividendu jde v tomto sporu. Nelze pochybovati o tom, že tento nárok přísluší žalobci, jemuž akcie, pokud jich nenabyl dědictvím, byly darovány a do držby také odevzdány, a netřeba se proto zabývati otázkou, zda cukrovar ve V. uznal žalobcův nárok. Bylo ovšem také zjištěno, že žalobce dal sporné akcie své sestřenici Ludmile S-ové do zástavy s tím, že si má dividendou na ně umořovati svou pohledávku za ním, bylo však též zjištěno, že, když dovolatel vedl na dividendu exekuci, Ludmila S-ová vyzvala žalobce, by si vymáhal své právo soudně. Nelze proto ani z toho důvodu upříti žalobci oprávnění ke sporu, neboť, dostal-li dividendu na místě Ludmily S-ové dovolatel, šlo to rovněž na úkor žalobcův, poněvadž měl jí býti uhrazen jeho dluh u Ludmily S-ové.